

Hvordan kan Norge øke produksjon og verdiskapende eksport fra helseindustrien

Til Nærings- og fiskeridepartementet ved næringsminister Cecilie Terese Myrseth, og
Helse- og omsorgsdepartementet ved helse- og omsorgsminister Jan Christian Vestre
Fra Nasjonalt eksportråd
13.oktober 2025

Sammendrag

Hvordan kan Norge øke produksjon og verdiskapende eksport fra helseindustrien ¹

Regjeringen har lansert helsenæring som en nasjonal eksportsatsing i reformen Hele Norge eksporterer. Innovasjon Norge er allerede i gang med å gjennomføre direkte eksportfremmende tiltak sammen med eksportbedrifter. Samtidig har Nasjonalt eksportråds topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien vurdert indirekte tiltak. De legger særlig vekt på hjemmemarkedet og produksjon i Norge som viktige faktorer for å nå eksportmålet innen 2030.

For helseindustrien er det avgjørende å opprettholde eksisterende produksjon, støtte opp økende eksport med økt produksjon, vinne nye produksjonsoppdrag og tiltrekke investeringer til Norge. Samspillet med hjemmemarkedet er også viktig, spesielt for leverandører av helseteknologi og medisinsk utstyr. Et godt samarbeid mellom en sterk, innovativ helseindustri og et avansert helsevesen styrker både førsteklasses helsetjenester og verdiskaping i økonomien.

Basert på innspill fra helseindustribedrifter og helseforetak gjennom topplederforumet, fremmer Nasjonalt eksportråd (Rådet) seks konkrete anbefalinger til Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) og fire konkrete anbefalinger til Helse- og omsorgsdepartementet (HOD). Målet er å fremme innovasjon, økt produksjon og verdiskapende eksport fra helseindustrien, og bidra til høyere kvalitet og effektivitet i helsetjenesten.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	2
1. Bakgrunn	3
2. Innledning.....	4
3. Motivering	5
4. Anbefalinger.....	6
4.1 Nasjonalt eksportråds anbefalinger til næringsministeren:.....	7
4.2 Nasjonalt eksportråds anbefalinger til helse- og omsorgsministeren:.....	8
Vedlegg.....	9
A. Nasjonalt eksportråds topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien	9
B. Notat fra LMI	11
C. Innspill fra topplederforum – hjemmemarked	13

¹ Helsenæringen kan deles inn i to hovedgrupper: helse- og omsorgstjenester og helseindustri. Oppgavedeling og organiseringen av arbeidet i helse- og omsorgstjenesten ivaretas av myndighetene og partene i arbeidslivet, i dialog med pasienter, brukere og pårørende. Helseindustrien leverer produkter, utstyr, teknologi og løsninger til helsesektoren i hjemmemarkedet og eksportmarkedet.

1. Bakgrunn

Kort om den strategiske eksportsatsingen på helseindustri

Eksportreformen Hele Norge eksporterer har som mål å øke norsk eksport utenom olje og gass med 50 prosent, og bidra til økt verdiskaping og omstilling i norsk økonomi. Nasjonalt eksportråd skal foreslå større nasjonale satsinger for å fremme eksport, gi næringspolitiske råd som støtter satsingene, samt komme med anbefalinger om virkemiddelapparatet og mulige forbedringer.

Den 24.oktober 2023 overleverte Nasjonalt eksportråd forslag til eksportsatsing for helseindustrien til næringsministeren. Den 9. februar 2024 lanserte næringsministeren og helse- og omsorgsministeren 15 tiltak som skal bidra til å doble helsenæringens eksportinntekter innen 2030:

1. ***Felles eksportfremstøt til viktige markeder i Europa, Nord-Amerika og Asia***
2. ***Mobilisere Team Norway for å bidra til økt helseeksport***
3. ***Bunting av digitale produkter***
4. ***Egen markedsføringsstrategi for helsenæringen***
5. ***Felles profilering og merkevarebygging for helsenæringen***
6. ***Styrking av Invest in Norway for å få flere helseinvesteringer til Norge***
7. Ta initiativ til å få helsenæringen inn i det nordiske industripartnerskapet
8. Videreutvikle helseteknologiordningen for å akselerere innføringen av nye løsninger
9. Videreutvikle NorTrials – et partnerskap mellom helseforetakene og næringslivet
10. Etablere veiledningstjeneste for kommuner og leverandører
11. Tydelige føringer om samarbeid mellom helseforetak og næringsliv
12. Harmonisering av standarder, blant annet med EU
13. Følge opp Veikart for helsenæringen og ha nær interaksjon med næringen
14. ***Satsingen ledes av et prosjektstyre bestående av representanter for helsenæringen***
15. ***Måling av helsenæringens eksportutvikling og effekt av satsingen***

Den 26. februar 2024 ble gjennomføringen av de ***direkte eksportfremmetiltakene*** gitt som et tidsbestemt tilleggsoppdrag med ekstraordinære eksportfremmemidler til Innovasjon Norge, med kick-off 12. juni 2024. Et prosjektstyre for eksportfremmesatsingen ble oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet 17. juni 2024.

Nasjonalt eksportråd har ingen operativ rolle i gjennomføringen av satsingen, men viderefører sin rådgivende funksjon, og kan bidra til forankringen i næringslivet.

12. september 2024 oppnevnte Nasjonalt eksportråd sitt Topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien. Forumet består av toppledere fra e-helse-, helseteknologi- og legemiddelindustri, helseforetakene og forskningssektoren, samt observatører fra Næringslivets hovedorganisasjon (NHO), Landsorganisasjonen i Norge (LO) og prosjektstyret for eksportfremmesatsingen i Innovasjon Norge.

Forumet har sett videre på indirekte eksporttiltak. I tillegg til produksjon i Norge, ligger en betydelig del av verdiskapingspotensialet fra eksportsatsingen på helsenæringen i samspillet mellom et avansert helsevesen og en innovativ eksportindustri.

2. Innledning

Et stort og voksende globalt helsemarked, sammen med en avansert norsk helsesektor, utgjør et betydelig potensial for norsk verdiskaping. Norge har sterke fortrinn gjennom verdensledende helsedata, biobanker, høy offentlig tillit, tydelige etiske rammer, bærekraftig profil og solide forskningsmiljøer og -infrastruktur. På denne bakgrunn ble det foreslått en nasjonal eksportsatsing på helseindustri som en høyproduktiv, kunnskapsbasert og bærekraftig industri, som kan bidra til økt verdiskaping i norsk økonomi også i framtiden.

Regjeringen har høye ambisjoner for helsesektoren og legger vekt på samspillet mellom en sterk nasjonal helseindustri og helsetjenester av høy kvalitet. Dette samspillet skal sikre bærekraftige tjenester, fremme innovasjon og støtte næringsutvikling i Norge. Referanser fra et krevende hjemmemarked² fungerer som et kvalitetsstempel internasjonalt. Tilgang til infrastruktur, data, kompetanse og forskningsressurser øker også Norges attraktiviteten for utenlandske investeringer.

Med utgangspunkt i Nasjonalt eksportråds forslag til eksportsatsing på helseindustri, og tiltakene lansert i regjeringens strategiske eksportsatsing for helsenæringen, kan den strategiske satsingen betraktes i tre parallelle faser:

- Kortsiktig, innenfor den pågående 3-årige eksportfremmesatsingen
- Fram mot eksportmålet i 2030
- Videre vekst forbi 2030

Strategisk satsing	3 år	< 2030	>	formål
Eksportfremmesatsingen				omsette flere eksportklare verdiforslag, og vinne nye produksjonsoppdrag.
Øke norsk produksjon				
Utvikle nye verdikjeder				mer verdiskapende eksport

Figur: illustrasjon av parallelle strategiske faser

Kortsiktig, innenfor den pågående 3-årige eksportfremmesatsingen; omsette flere eksportklare verdiforslag³

Innovasjon Norge og prosjektstyret er snart halvveis i gjennomføringen av den treårige eksportfremmesatsingen, det vil si de direkte eksportfremmende tiltakene i regjeringens strategiske satsing. Dette har NFD definert som et tidsavgrenset prosjektbasert oppdrag, og bør derfor rettes inn mot allerede eksportklare bedrifter med eksportklare verdiforslag. Ekstraordinære eksportfremmemidler gjør det mulig å gjennomføre etterspurte tiltak fra eksportindustrien, og utløse eksportkontrakter som ellers ikke ville blitt inngått.

Innovasjon Norge og prosjektstyret har tatt viktige grep ved å definere en målgruppe av eksportbedrifter (landslaget) som best kan bidra til eksportmålet. Dialogen mellom bedriftene på landslaget og prosjektgruppen i Innovasjon Norge oppfattes som konstruktiv og god. Det legges også vekt på å øke den norske helseindustriens synlighet i globale verdikjeder og investormiljøer, og tiltrekke investeringer til Norge. Topplederforum vil videreføre den gode dialogen med teamet i Innovasjon Norge og prosjektstyret.

² Et krevende hjemmemarked referer i denne sammenheng til at den norske helsetjenestens som skal levere effektive tjenester med høy kvalitet, også stiller høye kvalitetskrav til helseindustrien som leverandør.

³ Verdiforslag er en samlebetegnelse for et produkt, en teknologi, løsning eller tjeneste

Fram mot eksportmålet i 2030; produsere mer for å eksportere mer

Dette dreier seg også hovedsakelig om eksportklare verdiforslag og etablerte produksjonslinjer. Nye markedsandeler må følges opp med økt produksjonskapasitet, og produksjonslinjene må kunne bære gjennomslag i nye markeder. I dag kommer mesteparten av helseindustriens eksportinntekter fra legemiddelindustriens produksjon i Norge, og i hovedsak fra produksjon for utenlandske selskaper. Dette utgjør allikevel en avgjørende del av fundamentet for å styrke og utvikle økosystemet for hele bredden av helseindustrien, og øke produksjonen i Norge både for norske og internasjonale selskaper. Strategisk handler dette om å:

- Bevare eksisterende produksjon i Norge
- Økt produksjon/nye produksjonslinjer i Norge gjennom å vinne nye markedsandeler og/eller vinne nye produksjonsoppdrag fra internasjonale selskaper
- Utløse potensialet i et innovativt, krevende og attraktivt hjemmemarked

Topplederforumet har så langt lagt mest vekt på denne fasen. Med bakgrunn i dette arbeidet gir Nasjonalt eksportråd her konkrete råd og anbefalinger for å styrke innovasjon i hjemmemarkedet og øke produksjonen i helseindustrien som grunnlag for økt verdiskapende eksport (se kapittel 4).

Videre vekst forbi 2030; utvikle nye verdikjeder med verdiskapende eksport

Dette handler om å fylle på med nye verdiforslag fra forskning og forretningsdrevet innovasjon, og kommersialisere og skalere dette nasjonalt og globalt for å:

- Øke verdiskapingen fra norsk helseforskning
- Øke verdiskapingen fra helsegründere og tidligfase bedrifter

Helse er det største området for offentlig finansiert forskning i Norge, og har samtidig et stort uforløst potensial for verdiskaping fra helseindustrien⁴.

3. Motivering

Norge bør være et modell-land for analyse og testing, og helseindustri bør utvikles til et nytt industrielt bein å stå på for Norge.

Det er bred enighet om at helseindustri har potensial til å bli en nøkkelindustri i et kunnskapsbasert næringsliv. Helseindustrien kan øke verdiskapingen i norsk økonomi og støtte Norges høye ambisjoner for helsevesenet. I tillegg til å dekke viktige nasjonale og globale behov, er helse et stort og konjunktur uavhengig marked. Som en forskningsintensiv, teknologidrevet og kunnskapskrevende industri, bidrar

⁴ Nasjonalt eksportråd vil legge fram anbefalinger om «Eksport, FoU og innovasjon», inkludert tiltak for helseområdet, i et eget dokument. Et hovedpoeng her, ikke minst for helseområdet, er at Norge i alt for liten grad omsetter fremragende offentlig finansierte forskningsresultater til konkurransekraft og verdiskaping. Forskningsresultater og innovasjoner som ikke kommersialiseres til bedrifter, patenter og eksportinntekter i Norge, representerer et tapt potensial for verdiskaping i norsk økonomi.

den til produktivitetsvekst, konkurransekraft og innovasjonsevne. Helseindustrien kan derfor bli et viktig bidrag i omstillingen av norsk økonomi, sammen med det grønne og digitale skiftet.

Norge har sterke fortrinn i avanserte forskningsmiljøer og et utviklet helsevesen. Dette styrker Norges vertskapsattraktivitet, sammen med spisskompetanse innen områder som onkologi, radiofarmasi, ultralyd, e-helse og arktisk medisin. Helseindustri er viktig for norsk beredskap, selvforsyning, sikkerhet og bistandsevne, og dekker både sivile og militære behov (såkalt «dual purpose» behov).

For å utløse dette potensialet må vi øke den regulatoriske effektiviteten og styrke innovasjonssamarbeidet mellom helseindustrien og helseforetakene. Det fragmenterte virkemiddelapparatet krever god koordinering fra FoU til eksport. Kommersialisering, skalering og industrialisering bør målrettes tydeligere mot eksport og verdiskaping i norsk økonomi. Økt eksport forutsetter økt produksjonskapasitet, og etablering av flere og større produksjonsbedrifter vil gi økt industriell tyngde og høyere verdiskaping.

4. Anbefalinger

Den nye geopolitiske situasjonen i Europa, med økt beredskapsbehov, global fragmentering og usikkerhet i forsyningskjeder, har utløst en industriell omstilling i EU. Gjennom Critical Medicines Act, nye strategier for livsvitenskap og store investeringer i nasjonal helseproduksjon, sikrer nabolandene egen forsyning, tiltrekker investeringer og bygger opp eksportmuligheter.

Norsk helseindustri har gode forutsetninger for å bidra med eksportvekst, styrket beredskap og grønn verdiskaping. For å utnytte dette potensialet må virkemidler og økonomiske rammebetingelser oppdateres raskt. Vi anbefaler at regjeringen inkluderer disse anbefalingene i oppfølgingen av Veikart for helsenæringen og i kommende statsbudsjetter. Dette bør inngå i en offensiv norsk posisjon i europeisk helseindustriell politikk, med mål om å:

- Styrke Norges konkurransevne for internasjonale investeringer i helseindustrien
- Utvikle produksjonskapasitet og øke eksporten fra helseindustrien
- Sikre beredskap og oppnåelse av helseberedskapsmål
- Fremme grønn, digital og kompetansebasert verdiskaping i norsk helseindustri
- Realisere potensialet i et innovativt, attraktivt og krevende hjemmemarked

Perspektivmeldingen 2024-25⁵ peker på at tilgangen til arbeidskraft er en hovedutfordring for å opprettholde tjenestetilbudet i velferdsstaten i årene framover. Den norske helse- og omsorgssektoren har allerede en bemanning per innbygger som er høy sammenliknet med resten av Europa. Behovet for økt arbeidskraft i denne sektoren alene er betydelig større enn økningen i samlet sysselsetting i hele økonomien. Høyere deltakelse i arbeidslivet og økt mobilitet mellom sektorene vil ikke være tilstrekkelig for å møte behovene. For å lykkes med omstillingen, må vi satse på bedre produkter, mer effektiv ressursbruk og smartere løsninger gjennom innovasjon og teknologi. Dette vil være til det beste for arbeidstakerne, oppdragsgiverne og ikke minst brukerne/pasientene. Et godt samspill mellom helseforetakene og helseindustrien er avgjørende for å kunne tilby helsetjenester av høy kvalitet og for verdiskaping i økonomien.

⁵ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-1-20242025/id3056833/?ch=5>

4.1 Nasjonalt eksportråds anbefalinger til næringsministeren:

4.1.1 Investeringsinsentiver for helseproduksjon i Norge

Innføre statlige investeringsinsentiver for å utvide produksjonsanlegg og oppgradere produksjonsanlegg. Dette inkluderer produksjonsnære FoU-prosjekter innenfor virkemidler som IPCEI-Health. Målet er å aktivt og strategisk posisjonere norsk produksjonskapasitet.

4.1.2 En katapult for legemiddelproduksjon

Realisere forslaget om en helsekatapult, og styrke dette med øremerkede midler. Ordningen bør organiseres i tett samarbeid med etablerte fagmiljøer, med et tydelig mandat til testproduksjon, prosessutvikling og regulatorisk støtte og veiledning.

4.1.3 Forsterke og differensiere næringsrettede virkemidler

Øke rammene for innovasjonsprosjekter i næringslivet (IPN) og prosjekter med eksportpotensial. Vurdere en ny modell for risikokapital, for eksempel en «repayable advance»-ordning, som er spesielt egnet for produksjonsnære investeringer. Helseindustri bør omfattes av ordninger for grønn industrifinansiering.

4.1.4 Skatteinsentiver og regulatorisk forutsigbarhet

Øke FoU-fradrag ved samarbeid med offentlig sektor. Etablere en "patent boks"-ordning som gir skatteinsentiver for patenterte produkter. Vurder målrettede skatteinsentiver for produksjonsinvesteringer og internasjonale eksperter. Innføre raskere godkjenning av kliniske studier og arbeide for regulatorisk harmonisering.

4.1.5 En eksportguide-enhet for helsenæringen

Opprette en nasjonal enhet som koordinerer og veileder eksportklare helsebedrifter til riktige virkemidler og markeder. Enheten skal samarbeide tett med helseklynger og bransjeorganisasjoner for effektiv oppfølging.

4.1.6 Et nordisk partnerskap for infrastruktur og kompetanse

Ta initiativ til deling og felles bruk av pilotanlegg og testfasiliteter i Norden. Samarbeide om å utvikle felles utdanningstilbud innen produksjonsteknologi og kvalitet.

4.2 Nasjonalt eksportråds anbefalinger til helse- og omsorgsministeren:

4.2.1 *Innføre innovasjon som et eget (femte) punkt i oppdraget til helsevirksomhetene (regionale helseforetak og kommunene)*

Styrk hjemmemarkedets evne til å ta i bruk innovasjon og verifisere og demonstrere produkter og løsninger i Norge. De offentlige helsevirksomhetenes innovasjonsstrategi bør bygge på et klart innovasjonsoppdrag med tydelige mål, ansvar og incentiver. Slik sikrer vi at omstilling prioriteres, at fastlåste strukturer og «stivhengigheten» utfordres, og at virksomhetene oppmuntres til tidlig dialog med helseindustrien.

Mangelen på et innovasjonsoppdrag for regionale helseforetak (RHF) og kommuner er identifisert som en hovedårsak til manglende omstilling, svak utvikling av innkjøpsstrategier og samspillskontrakter, samt begrensede investeringer i forebyggende tiltak i helsetjenesten. Oppdraget må støttes av:

- Gevinstberegninger, langsiktige effektmål og incentiver
- Nødvendige justeringer i utlysninger, anbudsprosesser, finansieringsordninger, refusjonsordninger, samspillskontrakter og innkjøpskompetanse
- En portal med oversikt over implementerte og tilgjengelige løsninger

Dette kan legge grunnlag for en rekke innovative tiltak (se vedlegg: Innspill til topplederforum).

4.2.2 *Handlingsrommet for å fremme innovasjon gjennom offentlige innkjøp kan og bør utnyttes bedre*

Anbudsbeskrivelser bør i større grad åpne for nye løsninger og samspillsentrepriser for å utvikle løsninger som ikke finnes i dag. For å unngå at anbud i praksis bare fører til utskifting av eksisterende løsninger og kortsiktig engangsbesparelser ved å presse prisen på gårsdagens løsninger, bør konkurransegrunnlaget rettes mot morgendagens utfordringer og løsninger som skal gi langsiktige gevinster og effekt i helsetjenesten.

Med et tydelig innovasjonsoppdrag bør foretakene integrere innovasjon i sine innkjøpsstrategier og gi innkjøperne klare mandat til å fremme dette.

4.2.3 *Utvikle mekanisme og prosedyre for implementering av fungerende piloter*

Selv om entusiastiske ledere er villige til å gjennomføre en pilot, og piloten leverer utover oppdragsbeskrivelsen, er det ofte krevende å få løsningen innført og skalert i resten av helsesystemet. Gode prosedyrer for prioritering og implementering av piloter, gir bedre anvendelse av ressursene til både helsetjenesten og helseindustrien, og sikrer langsiktige ønskede effekter.

4.2.4 *Etablere en offentlig portal for å tilgjengeliggjøre innovasjon*

Opprett en åpen portal som gir oversikt og referanser til:

- Tilgjengelige og dokumentert, CE-godkjente og fungerende løsninger og produkter
- Nye innovasjoner som trenger testing i felt (tidlige piloter)
- Nye løsninger og innovasjoner som er testet, fungerer kommersielt og har gode referanser og resultater fra bruk i statlig og kommunal sektor
- Incentiver som belønner investering i løsninger som på lang sikt sparer ressurser, tid og penger

Vedlegg

- A. Nasjonalt eksportråds Topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien
- B. Notat fra LMI: Strategiske anbefalinger for økt eksport og produksjon i helsenæringen – innspill til veikart og virkemiddelutvikling
- C. Innspill fra Topplederforum vedr. hjemmemarked

A. Nasjonalt eksportråds topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien

«Nasjonalt eksportråd skal gi råd om eksport og eksportarbeidet inkl. næringspolitikk som støtter opp om eksportsatsingene i tillegg til råd om virkemiddelapparatet og potensielle forbedringer i dette»

«Topplederforumene skal bidra til å forankre eksportsatsingene og gi råd på strategisk nivå om hvordan lykkes med målet om økt eksport»

Topplederforum Helseindustri - Nasjonalt eksportråd 12.09.2024

Navn	Bedrift/organisasjo	Tittel	Erfaringsområde
Kathrine Myhre	Nasjonalt eksportråd /	Nestleder NE/ Direktør	helsetek /IPR
Nicolai Skarsgård	Topro	CEO	Medtech
Ole Dahlberg	Curida	CEO	LifeSciense Industry
Cathrine Thomassen	GE Healthcare Norge	CEO	Pharma
Leif Rune Skymoen	LMI	Adm.dir	pharma/produksjon
Janne Morstøl	Bliksund	CEO	Ehelse/teknologi
Solvor Øverli Magi	Lifeness AS	CEO	Ehelse
Stefan Kernstock	Sero AS	CEO	Medtech
Bjørn Platou	Decon-X	CEO	Medtech-ehelse ++
Rune Simensen	Helse-Sør Øst	Direktør for teknologi og e	Teknologi
Lisbeth Sommervoll	Vestre Viken HF	Administrerende direktør	Helsetek (bredt)
Per Morten Sandset	HelseOmsorg21	Leder/vise-rektor UiO	Life Sciences

Observatører

Heidi Blengslie Aabel	Vital Things	Chief CommercialOfficer	medtech/ehelse
Anja Kildal Gabrielsen	LO		
Line Furseth Bjørk	NHO		

Sekretariat

Rune Sundland	Sekretariatet for Nasjonalt eksportråd/spesialrådgiver
---------------	--

Kort om Nasjonalt eksportråds topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien (topplederforumet)

Nasjonalt eksportråd har i forslagene til nasjonale eksportsatsinger gitt anbefalinger på tre nivåer:

- overordnede rammebetingelser, nasjonalt og internasjonalt.
- indirekte eksporttiltak, fra forskning til skalering og styrking av hjemmemarkedet, med ansvar hos ulike departementer.
- samt direkte eksporttiltak.

Rådet har ingen operativ rolle i gjennomføringen av satsingene, men beholder sin rådgivende funksjon, og kan bidra til at satsingene forankres godt i næringslivet. Det er spesielt viktig at toppledere i bedriftene er kjent med satsingene. Flere av disse deltok i styringsgruppene som Rådet opprettet under arbeidet med satsingsforslagene.

Nasjonalt eksportråd og sekretariatet kan innenfor sitt mandat etablere arbeids- og referansegrupper, også på toppledernivå, for å utvikle og følge opp de nasjonale eksportsatsingene. De kan invitere relevante eksterne aktører til å delta. I satsinger der det er hensiktsmessig, etablerer vi derfor et rådgivende topplederforum.

Topplederforumene skal primært bestå av toppledere fra eksporterende bedrifter i den aktuelle sektorsatsingen. Sammensetningen tilpasses for å dekke hele verdikjeden, bransjeinndeling, framtidige eksportbedrifter, kunder, forsknings- og innovasjonsmiljøer, samt prosjektstyrer, virkemiddelapparatet og partene i arbeidslivet.

Topplederforumene er ikke en del av den formelle styringsstrukturen, men skal bidra til å forankre eksportsatsingene og gi strategisk råd om hvordan Norge kan nå målet om økt eksport. Nasjonalt eksportråds topplederforum for økt eksport og verdiskaping fra helseindustrien har i perioden gjennomført fem heldagsmøter og work-shops med deltakelse fra både private og offentlige aktører.

B. Notat fra LMI

Til: Nasjonalt eksportråd og Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)
Fra: LMI v/Monica Larsen, Seniorrådgiver Innovasjon og næringsutvikling

Strategiske anbefalinger for økt eksport og produksjon i helsenæringen – innspill til veikart og virkemiddelutvikling

Bakgrunn

Den nye geopolitiske situasjonen i Europa – med økt beredskapsbehov, global fragmentering og forsyningsusikkerhet – har utløst en industriell vending i EU. Gjennom Critical Medicines Act, ny Life Science Strategy og kraftige investeringer i nasjonal helseproduksjon posisjonerer våre naboland seg for å sikre forsyning, tiltrekke investeringer og bygge eksport.

Norges Veikart for helsenæringen (2023) og Hurdalsplattformens ambisjoner har så langt gitt begrenset effekt i næringslivet. Det er bred enighet om at eksisterende virkemidler ikke er tilstrekkelige. Norge risikerer å tape terreng dersom vi ikke iverksetter målrettede og konkurransedyktige tiltak.

Mål

- Øke Norges evne til å konkurrere om internasjonale investeringer i helseindustri.
- Bygge produksjonskapasitet og styrke eksport innen legemidler og helseteknologi.
- Leverer på beredskap og helseberedskapsmål i industriell sammenheng.
- Bidra til grønn, digital og kompetansebasert verdiskaping i norsk industri.

Anbefalinger

1. Innføre investeringsinsentiver for helseproduksjon i Norge

Etabler statlige investeringssubsidier for produksjonsutvidelser og oppgradering av anlegg, slik bl.a. Belgia, Frankrike og Italia har gjort.

Inkluder produksjonsnære FoU-prosjekter i virkemidler som IPCEI-Health og posisjoner norsk kapasitet pro-aktivt.

Kobling til veikartet: Leverer på veikartets mål om å øke investeringer og eksport.

Kobling til industrimeldingen: Realiserer forslaget om strategiske avtaler og beredskapskapasitet.

2. Etablere en katapult for legemiddelproduksjon

Realiser forslaget om en helsekatapult og styrk det med øremerkede midler (anslagsvis 120 mill. kr i statsbudsjettet 2026).

Organiser dette i tett samarbeid med eksisterende miljøer og med mandat til testproduksjon, prosessutvikling og regulatorisk støtte.

Kobling til veikartet: Bygger infrastruktur for industrialisering og eksport.

Kobling til SIVA-utredningen (2024): Følger opp anbefalingene om behov for ny struktur og finansiering.

3. Forsterke og differensiere næringsrettede virkemidler

Øk rammene for IPN og innovasjonsprosjekter med eksportpotensial.

Innfør en ny modell for risikokapital (f.eks. «repayable advance»), spesielt egnet for produksjonsnære investeringer.

Tillat at grønn industrifinansiering også omfatter helseindustriell eksport.

Kobling til veikartet: Sikrer tilgang til risikovillig kapital og fleksible virkemidler.

Innspill fra LMI: Speiler behovet for kraftigere og mer målrettede virkemidler.

4. Forbedre skatteinsentiver og regulatorisk forutsigbarhet

Gjeninnfør 30 % FoU-fradrag ved samarbeid med offentlig sektor.

Etabler en "patent box"-ordning for skatteincentiv på patenterte produkter.

Vurder målrettede skatteinsentiver for produksjonsinvesteringer og internasjonale eksperter.

Raskere godkjenning av kliniske studier og regulatorisk harmonisering etter dansk modell.

Kobling til veikartet: Bidrar til konkurransedyktige rammevilkår og global investeringsattraktivitet.

5. Etablere en eksportguide-enhet for helsenæringen

Etabler en nasjonal funksjon à la Irlands IDA som koordinerer og guider eksportklare helsebedrifter til rett virkemiddel og marked.

Samarbeid tett med helseklynger og bransjeorganisasjoner for effektiv oppfølging.

Kobling til veikartet: Reduserer friksjon og styrker eksportkompetanse.

Innspill fra topplederforum og LMI: Tydelig behov for samordnet nasjonal innsats.

6. Etablere et nordisk partnerskap for infrastruktur og kompetanse

Initiativ for deling og sambruk av pilotanlegg og testfasiliteter i Norden.

Felles utvikling av utdanningstilbud innen produksjonsteknologi og kvalitet.

Kobling til veikartet: Øker tilgang til infrastruktur og kompetanse, styrker regional konkurransekraft.

Beredskapsperspektiv: Gir samlet nordisk slagkraft i kritiske verdikjeder.

Avsluttende kommentar

Norsk helseindustri er i posisjon til å levere eksportvekst, beredskap og grønn verdiskaping – men virkemiddelapparatet og de økonomiske rammebetingelsene må raskt oppdateres. Vi anbefaler at regjeringen integrerer forslagene i dette notatet i oppfølgingen av Veikart for helsenæringen og kommende statsbudsjetter. Dette bør inngå i en offensiv norsk posisjon i europeisk helseindustriell politikk.

C. Innspill fra topplederforum – hjemmemarked

Ref. Topplederforum 2. april, med innledning fra departementsråd Lofthus, plenumsdialog og oppfordring til å fremme konkrete innspill. Topplederforumets innspill er her gjengitt:

Dagens status er at selskapene fortsatt må lete opp enkeltindivider som brenner for endring, gjøre eksisterende løsninger bedre og som klarer å implementere ny teknologi. Utfordringen er at det ikke skalerer. Vi fortsetter å lete opp enkeltpersoner.

Hjemmemarkedets evne til å ta innovasjon i bruk må styrkes (demonstrere innovasjon, produkter og løsninger i Norge). Det offentlige mangler et tydelig innovasjonsoppdrag – innovasjonsspor, og innovasjon bør gis som oppdrag til helsesektoren, koblet med en enklere anbudsprosess for deler av innkjøpene, insentiver knyttet til helsevesenets finansieringsordninger for å ta i bruk teknologi (refusjonsordninger), bedre samspillskontrakter og innkjøpskompetanse.

Kommune og stat- mangler:

1. Innovasjonsledere som ønsker endring og evner implementering- ikke bare pilotering. Hva skjer hvis piloten fungerer?
 2. En tilgjengelig portal- med referanser som viser hvilke nye teknologier som er implementert.
 3. Innkjøpssystemer som beskriver hvilken utfordring som skal løses- ikke en utlysning med erstatning av eksisterende utstyr.
 4. Ledelseskultur som går på å bli målt på endring og implementering- hvor investering i innovasjoner som sparer tid og penger premieres.
 5. En gjennomgående rød tråd er mangelen på å investere i forebyggende tiltak. Dette er kultur- og en endring må gjøres ovenfra for å synliggjøre verdien fremover i tid- av forebyggende tiltak.
- Vanskelig/utfordrende når du skal sanke velgere i perioder på 4 år.

Ledere måles i dag på korttids kostnader- ikke på langtids besparelser, endring og effekt.

Innføre innovasjon som et eget oppdrag (femte punkt) til helsevirksomhetene, med kvantitative mål, effektmål, og økonomiske incentiver. Oppdraget bør støttes opp med beregninger og mål.

- Lage utregninger på kostnadene av å ikke ta inn innovasjoner (Innovasjoner som er forebyggende, personell besparende og er norsk produsert): besparelser i penger, lidelse og liv.
- Innføres incentiver i form av konsekvenser for ikke å ta inn innovasjoner som er forebyggende, personell besparende og er norsk produsert

Innkjøpsordningene / sykehusinnkjøp- endringsforslag:

- Bruke miljø++ som konkurransevidende faktor for å fremme norske produkter
- Innføre tjeneste innkjøp (RAAS, SAAS, XAAS) istedenfor kapitalbinding ved kun å kjøpe/eie teknologi
- Endre søknadstekst: Sykehusinnkjøp bytter ut eksisterende produkt- det bør utlyses hva som er utfordringen for å få inn nye løsninger som dekker mer enn utfordringen (innovasjonsdrevne). Nye løsninger kommer ofte ikke på anbud fordi de "ikke finnes"

For å lette innføring og tilgjengelighet av teknologi og MedTech i det offentlige bør det lages en nasjonal oversikt over tilgjengelige teknologier / innovasjoner som er i bruk. Listen bør lages av uavhengig 3. part.

- gjør det mulig og enklere for Stat og Kommune å finne produkter som er i bruk og verifisert/kommersielt fungerende - med referanser i egne miljøer.

Lag en portal/plattform ASAP - med en oversikt over tilgjengelig norsk helseteknologi som er implementert og i bruk hos mer enn 10 norske helse-bedrifter/virksomheter. Del denne plattformen til alle kommunale og statlige helseforetak og markedsfør den som "Vår felles vei til fremtidens helse".

Bakgrunnen for eksport av innovasjon er at innovasjonen er tatt inn i hjemmemarkedet for å kunne skape en kredibel case for bedrifter - før eksport. Gjelder spesielt MedTech - men også e-helse og Pharma - med mindre det er snakk om OEM produksjon basert på infrastruktur og spesielle fortrinn i Norge. For å øke tilstedeværelse av innovasjon i hjemmemarkedet - (skape et bærekraftig hjemmemarked):

1. Innkjøpsordningene må endres fra å bestille utskiftning av eksisterende utstyr til å bestille produkter/innovasjoner som løser utfordringen.

2. Som Bent Høie stadfestet "vi har flere piloter i helsevesenet enn SAS og Norwegian". Hva skjer når en innovasjon er utprøvd, fungerer, sparer tid og penger - og løser flere utfordringer enn oppdraget beskriver. Hva er mekanismene som får disse produktene inn i helsesystemene? Hva skjer når en pilot fungerer?

3. For å tilgjengeliggjøre innovasjon bør det lages en nasjonal oversikt som kommunalt og statlig helsevesen kan gå inn i og se hva som finnes av fungerende innovasjon / produkter. Det mangler i dag et ledd (en portal) hvor man kan se referanser fra:

- A) Nye innovasjoner som trenger testing i felt (tidlig pilot)
- B) Nye løsninger og innovasjoner som er testet, fungerer kommersielt og som har kommersielle referanser og gode resultater fra bruk innen statlig og kommunal sektor. (Sparer tid, penger og ressurser)
- C) Insentiver som belønner investering i innovasjon og løsninger som på sikt sparer ressurser, tid og penger. Dette må høyere opp for å fjerne politikernes 4-årige horisont - uavhengig av partifarge. (valg / stemmer)
- D) Om det er økt produksjon som skaper eksport eller økt hjemmemarked som skaper en plattform for økt produksjon - som igjen skaper referanser og grunnlag for økt eksport bør også tas inn.

Opprette en offentlig portal hvor digitale verktøy og produkter kan søke om godkjenning. Gjør det enklere både for leverandører og innkjøpere.

- Eksempel: En leverandør av digital diabetes-oppfølgning kan enkelt laste opp dokumentasjon med evidens og få godkjenning
- Portalen vil inneholde en søkbar database over godkjente løsninger med brukererfaringer
- Forenkler innkjøpsprosessen ved at kommuner og sykehus kan se hvilke løsninger som er pre-kvalifisert
- Reduserer kostnaden for DPIA/ROS analyse osv. for hver enkelt kommune ved at mesteparten av arbeidet gjøres felles

Etablere refusjonsordning for digital terapi på resept

- Fastleger kan forskrive digital terapi (verktøy) for eksempel for angst, depresjon, fedme, diabetes og søvnproblemer m.fl.
- Pasienter med diabetes og eller fedme kan få refusjon for digitale løsninger som hjelper med kosthold og blodsukkerregulering
- Refusjonsordningen dekker dokumentert effektive løsninger med 80% av kostnadene

Gi apotekene utvidet rolle som helsestasjoner

- Tilby systematisk oppfølging av kroniske tilstander som diabetes, fedme og høyt blodtrykk på apotek for å avlaste primærhelsetjenesten
- Screene for tidlige tegn på kroniske livsstilsrelaterte sykdommer slik som f.eks. hjerte- og karsykdommer gjennom regelmessige målinger
- Gi personlig veiledning basert på måleresultater og livsstilsendringer

Innføre refusjon for digitale terapier gjennom apotek

- Apotek kan tilby digitale programmer ved påvist risiko for livsstilssykdommer
- Pasienter betaler egenandel på nivå med andre helsetjenester (kr 250-400)
- Refusjonsordningen dekker resterende kostnader direkte til tjenesteleverandør

Etablere nasjonal testarena for helseteknologi (etablere støtteordninger for pilotering koblet mot innkjøp)

- Dedikert testmiljø ved f.eks. Oslo universitetssykehus med tilgang til anonymiserte pasientdata
- Mulighet for å teste integrasjoner mot journalsystemer i sikre omgivelser
- Tilgang til helsepersonell for brukertesting og validering

Utvikle standardiserte integrasjonsgrensesnitt

- Felles API-standarder for integrasjon mot EPI-systemer
- Standardiserte dataformater for utveksling av helsedata
- Sikre autentiseringsløsninger for tredjepartsapplikasjoner

Opprette nasjonalt kompetansesenter for digital helse

- Veiledning om CE-merking og MDR/IVDR-regulering
- Støtte til FDA-godkjenning for det amerikanske markedet
- Hjelp med dokumentasjonskrav for ulike markeder

Etablere støtteordninger for pilotering koblet mot innkjøp

- 50% finansiering av piloter med forpliktende intensjonsavtale om innkjøp
- Krav om evaluering av klinisk effekt og kostnadsbesparelser
- Forenklet anskaffelsesprosess ved dokumentert effekt

Utvikle "regulatory sandbox" program

- Teste AI-baserte diagnostiske verktøy under kontrollerte forhold
- Utprøving av nye digitale behandlingsformer med temporær godkjenning
- Raskere vei til markedet for innovative løsninger

Styrke eksportsamarbeid for digital helse

- Etablere "Nordic Digital Health Hub" for felles markedsføring
- Støtteordning for deltakelse på internasjonale helsemesser
- Strategisk samarbeid med store markeder som Tyskland og UK

